

чином, ідентичність громадсько-політичної спільноти тримається насамперед на вкорінених в політичній культурі етично-правових принципах, а не на особливій етнічній формі життя.

Світова демократія розглядає громадянську і соціально-політичну ідентичність як основний націо- та державотворчий фактор. Ліберальний підхід основного значення надає принципу індивідуальної свободи навзаєм принципам справедливості і солідарності, комуністи, навпаки, прагнуть створити суспільну та національну єдність завдяки утвердженню принципів рівності та справедливості за рахунок обмеження свободи, що в обох випадках, врешті-решт, руйнує суспільну та національну солідарність. Єдність нації можлива лише в громадянському суспільстві, яке керується демократичними принципами. Нація розглядається насамперед як політична спільнота, об'єднана спільними політичними цінностями, нормами та культурою, збереженням національної єдності згідно з цими принципами є поєднання у державній політиці базових громадянсько-демократичних цінностей свободи, справедливості, солідарності. Ці цінності мають однаково фундаментальне значення і нерозривно взаємопов'язані. Згідно з концепцією громадянської демократії, нація як політичне ціле остаточно формується лише за умови ефективного функціонування демократії, оскільки саме вона у всіх своїх різновидах (як політичних, так і виробничих) є необхідною основою створення і розвитку громадянського суспільства, формування в ньому широкої системи соціально-політичних взаємозв'язків, що цементують національну єдність.

Отже, у статті розглянуто позитивний вплив туризму на розвиток суспільства та його значення:

- *політичне* – як фактора миру та співдружності;
- *економічне* – як джерела одержання прибутків, надходження коштів, збільшення валового національного продукту, стимулу розвитку багатьох суміжних галузей господарства, створення робочих місць і розбудови регіональних економік;
- *культурно-виховне* – як одного із засобів піднесення культурного рівня людини й суспільства в цілому, духовного збагачення, збереження історичної пам'яті народу та його культурного спадку;
- *соціально-демографічне* – як фактора оздоровлення суспільства, продовження активного життя людини тощо.

Тож безпосереднє спілкування представників різних країн і культур під час туристських взаємообмінів, діяльність міжнародних туристських організацій, спрямована на посилення взаємокорисних культурних зв'язків між народами, – усе це сприяє не лише взаємозбагаченню культур, а й зближенню народів, запобіганню конфліктів на культурно-релігійному ґрунті, утвердженню миру.

Туризм, таким чином, є надзвичайно багатоманітним явищем, як і багатоманітна сама діяльність людини. Туризм виступає як основне джерело і найвищий прояв людської свободи, потреба розвитку творчості і сутнісних сил особистості, самопізнання себе як суб'єкта туристичного процесу, виявлення самодіяльності індивіда, відтворення людини у всій її багатоманітності та розвитку міжкультурної комунікації культур та індивідів.

Список використаних джерел

1. Зінченко В. В. Людина, нація, держава. Від етносу до політичної нації / В. В. Зінченко // Практична філософія. – 2001. – №3. – С.156–170.
2. Зорин І. В. Туризм как вид деятельности / Зорин И. В., Каверина Т. П., Квартальнов В. А. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 288 с.
3. Светницька Н. В. Міжкультурна комунікація як інтегративний компонент туристичної освіти / Н. В. Светницька // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – №4 (239), Ч.2. – С.35–40.
4. Habermas J. Legitimationsprobleme im Spätkapitalismus / J. Habermas. – Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 2002. – 195 s.
5. Lafontaine O. Fortschritt und Solidarität / O. Lafontaine. – Bonn: Reinbek Verlag, 2008. – 228 s.
6. Rau J. Lust auf Zukunft. Unsere gesammelten Werke / J. Rau. – Essen: Klartext, 2006. – 316 s.

References

1. Zinchenko V. V. Ljudyna, nacija, derzhava. Vid etnosu do politychnoi' nacii' / V. V. Zinchenko // Praktychna filosofija. – 2001. – №3. – S.156–170.
2. Zorin I. V. Turizm kak vid dejatel'nosti / Zorin I. V., Kaverina T. P., Kvartal'nov V. A. – M.: Finansy i statistika, 2005. – 288 s.
3. Svetnyč'ka N. V. Mizhkul'turna komunikacija jak integratyvnyj komponent turystyčnoj' osvity / N. V. Svetnyč'ka // Visnyk Lugans'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. – 2012. – №4 (239), Ch.2. – S.35–40.
4. Habermas J. Legitimationsprobleme im Spätkapitalismus / J. Habermas. – Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 2002. – 195 s.
5. Lafontaine O. Fortschritt und Solidarität / O. Lafontaine. – Bonn: Reinbek Verlag, 2008. – 228 s.
6. Rau J. Lust auf Zukunft. Unsere gesammelten Werke / J. Rau. – Essen: Klartext, 2006. – 316 s.

Drpushko R., applicant, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Features of tourism development in the context of intensification of intercultural communications

The influence of globalization and the information revolution on the development of modern tourism is studied; the author claims that the 20th century is marked by the extremely rapid development of international tourism. Over the past decades, it has taken on a mass character. This was facilitated both by certain objective factors (in particular, improving the standard of living in many countries) and by the activities of international, regional and national tourism organizations that seek from states to provide greater access to tourism for various segments of the population; such an increase in contacts between people of different cultures and preferences can not significantly affect the development of the modern world community, including the development of its culture. International tourism certainly contributes to the process of interaction between cultures of different regions and peoples of the world, the mutual enrichment of cultures, the formation of a universal culture. Unfortunately, this very role of tourism is paid very little attention.

Keywords: man, culture, tourism, globalization, international communications, education, communicative competence.

* * *

УДК 18:7

Дроботенко М. О.,
кандидат філософських наук, докторант кафедри
філософії, Харківський національний
педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
(Україна, Харків), Marushka85@i.ua

ФІЛОСОФСЬКЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ: ДО МЕТОДОЛОГІЇ РОЗРІЗНЕННЯ

Відношення між філософським консультуванням та психологічною терапією є предметом численних дискусій в історії руху філософського консультування. Відмінності у підходах до розуміння сутності філософського консультування проявляються при визначенні мети філософування. Так, філософське консультування розглядається як «вивчення життя», «пошук мудрості», засіб уникнення психологічних проблем, «віднайдіння смислів для повсякденного життя». Розрізнення філософського консультування від психотерапії можливе на основі декількох елементів: мети, методів, підходів та стосунків між клієнтом та консультантом. Філософське консультування

не є «лікувальною дисципліною», а так би мовити «навчальною», в якій клієнт є активним учасником. Терапевтичний елемент у філософському консультуванні стосується власних зусиль клієнта, самодослідження клієнта філософських питань.

Ключові слова: філософія, філософське консультування, психотерапія, мудрість, філософське дослідження, смисли.

Історичний розвиток філософії засвідчує, що з часів своєї появи вона завжди виконувала орієнтаційну роль у житті людини, щоб направити та збагатити повсякденне життя. Різноманітні течії та філософські школи спрямовували свою діяльність для допомоги людям зрозуміти себе, своє життя, вирішувати особистісні проблеми. Однак філософське консультування як окремий напрямок та філософська дисципліна є відносно молодим проблем полем. Воно виникло у 1981 році у Німеччині, а звідти поширилося на інші країни, наприклад, Голландія, Ізраїль, Південна Африка, США, Канада, Франція та Великобританія. Кілька асоціацій працюють в ряді країн і вони організують семінари, колоквиуми та лекції, деякі також публікують інформаційні бюлетені та журнали. Міжнародні конференції щодо філософського консультування відбуваються майже щороку, і у деяких зарубіжних університетах пропонуються курси по цій темі. Поле явно зростає і розширюється.

Філософське консультування здійснюється на основі унікального предмета і мети, які принципово відрізняються від тих, які застосовуються психологічно орієнтованою терапією. Відношення між філософським консультуванням та психологічною терапією є предметом численних дискусій в історії руху філософського консультування. Було б корисним пояснити цей пункт шляхом порівняння філософського консультування психотерапії. Проте слід урахувати попередню заувагу: неможливо дати загальне визначення, яке б точно охопило багато сотень різних психотерапій, що існують сьогодні. Проте, загальне сприйняття наступне: психотерапія зосереджується на тому, що відбувається з особою у даний час, щоб допомогти зрозуміти і / або скорегувати поведінку. Позаяк, як і визначення сутності і призначення філософського консультування не є однозначним. Аналіз наукової літератури засвідчує численні підходи до визначення сутності, мети та технологій здійснення філософського консультування. Проте різні підходи поділяють деякі загальні характеристики. Визначальною, яка є спільною для всіх форм філософського консультування, мабуть що, на відміну від в більшості психотерапій, консультаційні сесії фокусуються на філософуванні між радник і консультованим. Суть полягає не у тому, що радник наближається до консультованого з точки зору певних філософських уявлень, наприклад екзистенціальний психотерапевт працює з точки зору екзистенціальної філософії. Це навряд чи буде унікальним для філософського консультування, оскільки ясно, що багато терапевтів здійснюють терапевтичні сесії на основі певної терапевтичної основи, яка може розглядатися як «філософія». Радше, філософське консультування є відкритим філософським діалогом, який відбувається під час сеансу. Відмінності у підходах до розуміння сутності філософського консультування проявляються при визначенні мети філософування. Так, філософське консультування розглядається як «вивчення життя»,

«пошук мудрості», засіб уникнення психологічних проблем, «віднайдення смислів для повсякденного життя».

Філософське консультування як вивчення життя. Сучасне філософське консультування спрямоване на життя Сократа, тобто життя, у якому є чесна оцінка себе і раціональне дослідження цілей та мотивів; у загальному, на вивчення життя [9, с. 20]. Цілі філософського консультування, щоб допомогти клієнтам прийти знати себе і краще зрозуміти своє життя філософськими засобами. Це торкається питань про сенс життя та інші екзистенційні теми. Завдання філософа полягає у тому, щоб допомогти консультованому відійти від вузької концепції свого життя і захопити їх до нових способів осмислення себе і світу. Причина філософування може використовуватися для отримання саморозуміння, що кожна людина живе особистою філософією. Людські емоції, почуття, переконання, надії, фантазії і увесь спосіб життя зазвичай неявно ґрунтуються на певних філософських припущеннях або уявленнях про природу світу і життя. Інакше кажучи, спосіб життя людини може розглядатися як особистісна реакція на основні філософські питання, такі як характер любові, цінність роботи, або сенс життя [див.: 6]. Однак, хоча люди втілюють особисті філософії через їх повсякденні відносини, вони, як правило не інформовані про їх природу, їх основні припущення, структуру, логіку і наслідки. Мета філософського консультування полягає, таким чином, у допомозі консультованим виявити та уточнити мережі концепцій та ідей, яка лежить в основі відповідних аспектів їхнього життя: аналіз основних концепцій, які характеризують їхні різні погляди, виявити і вивчити приховані припущення щодо способу життя, вивчити концептуальні взаємозв'язки або коротше, розслідувати філософію життя, якою живе людина. Обмежуючи себе вивченням філософії, що уже закріплена в людині, зосередивши увагу тільки на тому, що вже міститься в окремих конкретних уявленнях, цей підхід не досліджує ті домени мудрості, які далеко виходять за межі фактичного життя людини. Таким чином, він не розгортає нові горизонти ідей, концепцій і смислів, спроможних подолати консультованим поточного способу буття.

Філософське консультування як пошук мудрості як способу буття. На думку більшості фахівців-практиків, філософське консультування спрямоване на концептуальні уточнення та мудрість, без застосування пояснювальних психологічних моделей або конструкцій психічного здоров'я. Р. Лахав вважає, що філософську практику слід розглядати як пошук мудрості [4]. Це ставлення, яке виражає широке розуміння життя не тільки думки, але одночасно дії й реакції, емоції, манеру говорити, міжособистісні відносини й увесь спосіб життя. Важливим моментом є, що мудрість не є ізольованою майстерністю, але способом буття. Пошук мудрості, таким чином, є процес, який передбачає зміну свого ставлення до життя, розвиток нової відкритості у світі. Іншими словами вона вимагає особистої трансформації. На думку Р. Лахава воно спрямоване на те з чим пов'язаний первинний зміст слова «філософія» – любов до мудрості. «ця вікова мета мудрості майже забута у наш технологічний, який шукає

комфорту, егоцентричний вік. Це мета філософського консультування, як я бачу його, щоб нагадати нам про цю важливу мету. Філософське консультування є приватною подорожжю у світ ідей, спрямованих на мудрість» [4, с. 14]. Пошук мудрості, за самою своєю суттю, не обмежується однією одною картину реальності, але це скоріше діалог з нескінченної мережі ідей і поглядів, які влітаються в сферу можливих способів буття. Крім того, це особистий шлях, унікальний досвід індивіда і діалог з людською реальністю. У той же час важливо розуміти, що така подорож може використовувати матеріали, такі як концепції та ідеї, запозичені з традиційної філософії. Дійсно було б поверховим і претензійним для людини не брати до уваги вже існуючі дослідження і дискусії про життя, так ніби вона є першою в історії пошуку мудрості, і як ніби пейзаж ідей ніколи не був вивчений раніше. Філософія як пошук мудрості це подорож за межі людини [4, с. 15–17].

Філософія як пошук мудрості є пошуком для розширення і поглиблення життя. Роль філософського консультування, таким чином, полягає не у тому, щоб допомогти консультуваному бути не більш задоволеним, але мудрішим; не для подолання проблем на їхньому робочому місці або у їх шлюбі, але досліджувати домени ідей і рости до мудрості. І знову ж таки, хоча пошук мудрості, ймовірно, уможливить людині подолати особисті проблеми, це не є його основним завданням.

Філософське консультування має потенціал надання допомоги консультуваному не тільки для того, щоб зрозуміти його/її фактичний особливий стан, а й виходити за рамки нинішнього горизонту. Роль філософії у філософському консультуванні є відкрити консультуваному горизонти смислів, які складають нашу реальність.

Філософське самостійне розслідування являє собою процес, у якому людина піднімається за межі її егоцентричних проблем і конкретних інтересів і відкриває себе нескінченним горизонталом потенційних домовленостей щодо буття. Це діалог з нескінченною мережею ідей, які переплітаються у житті, формуючи тканину реальності. На цьому ґрунті розкривається розуміння філософського консультування як пошуку мудрості. Предметом філософії є розгортання смислів (свободи, самості, істини, мудрості, щастя, любові та ін.). Філософія має справу не з психологізацією подій та процесів: почуття правни, бажання свободи, але, радше з поняттями провини чи ідеєю свободи. Почуття та бажання є предметом філософії, яка може вивчати їх поведінкові прояви, але світ ідей – домен філософського дослідження.

Філософське консультування як засіб уникнення психологічних проблем. Одне з поширених уявлень, що радник використовує, філософування переважно заради допомоги консультуваному подолати свої особисті проблеми через аналіз його переконань, або ставлення до їх ситуації [2]. Наприклад людина може скаржитися на труднощі на роботі, і радник, використовуючи філософські інструменти аналізу, може допомогти їй побачити більш чітко проблеми в їх концепції себе у різних сферах життєдіяльності і, таким чином, знайти шляхи їх подолання. Труднощі такого підходу у тому (крім того факту, що він навряд

чи відрізняється від практик когнітивної психотерапії), що якщо консультування спрямоване головним чином на вирішення проблем, то знижується його філософський статус. Філософування тут використовується тільки тими способами, які допомагають консультуваному відчувати себе краще, незалежно від того, наскільки воно інтелектуально багате, концептуально обґрунтоване або духовно глибоке.

Філософське консультування як віднайдення смислів для повсякденного життя. С. Сігал вважає, що на відміну від психотерапії, філософія не зосереджується на руйнуванні особистості, психіки, але на порушенні конвенцій, які визначають структури повсякденного життя. Таким чином, філософських кризи – період/стан, у якому конвенції повсякденного життя більше не задають структуру повсякденному життю або сенсу. З цієї точки зору мета філософського консультування не вилікувати себе, але вивчити порушення конвенцій і відкрити альтернативні смисли для осмислення повсякденного життя [8]. Таким чином, розвиток філософської самосвідомості є однією з основних цілей консультування – часто з додатковою метою допомогти консультуваному подолати конкретні проблеми.

Філософське консультування використовує філософські питання, які запитують, що є загальним для всього людства – універсальні, суть людства і реальності. Психотерапія це тільки можливість займатися з особистим і конкретними речами і тому може ніколи не відкрити свідомість всередину до суті і відповіді на проблеми життя і значущі смисли. Філософське консультування пов'язане не тільки з самим собою, але і відкриває розум для розширеного сприйняття себе [9, с. 28]. Філософське консультування допомагає упоратися з швидкоплинністю і смертю.

Л. Марінофф зображує філософське консультування як потенційний засіб подолання багатьох типів невдоволення або страждання, які регулярно помилково діагностуються як психологічні проблеми. Він стверджує, що багато загальних типів емоційних скарг є симптомами дезадаптованих філософських світоглядів; відповідно найбільш підходящим і ефективним втручанням повинно бути філософське споглядання під керівництвом експерта. Він називає процес філософського консультування «терапією для здорових» [5, с. 11]. Філософське консультування не здійснює роботу по психотерапії або лікуванню психічних захворювань.

На думку В. Франкла [3] екзистенціальне розчарування – це не хвороба, але «здоровий біль» [10], який вимагає екзистенціального аналізу проблеми (екзистенціальна тривога, апатія, зневіра, дистрес, емоційне напруження, емоційне виснаження, головні болі, інерція, безсоння і млявість). «Здоровий біль» бере свій початок не у психологічному, а скоріше у неетичному вимірі людини. Таким чином, терапія для здорових, як страждають від здорового болю, це йоготерапія та філософське консультування. Франкл згадує, що для здорового болю або екзистенціальної фрустрації, екзистенційний аналіз є не лікуванням неврозів і, отже, не обмовка лікарів, але головним чином завданням для філософів [10].

Ш. Шустер визнає, що для деяких клієнтів філософське консультування не може бути корисним, і

психіатрія і психотерапії можуть бути більш доцільними і ефективними. Філософські консультанти не можуть допомогти особам, які страждають від серйозних функціональних когнітивних дефектів або розладів комунікативних функцій – ті, хто не може зрозуміти пояснення здорового глузду, не можуть відповісти на прості запитання, чи не здатні виявляти себе через буденну мову. Для таких людей, філософське консультування може бути корисним тільки після успішної медичного або психотерапевтичного втручання [7, с. 15–16].

На думку Р. Лахава, філософське консультування більше схоже на художню освіту ніж психотерапію. Для вивчення правил перспективи, або роботи з фарбами, щоб утилити задум на полотні, людина знайомиться з творами великих майстрів, повторює знову і знову засвоєні прийоми. Аналогічним чином у філософському консультуванні, зустрічаються нові ідеї, які розкривають нові аспекти людського існування і які не є вже у психіці індивіда частиною будь-якого розумного сенсу. Це подорож у царство, яке виходить далеко за рамки того, що вже проявляється в житті людини [4, с. 10]. Щоправда, до певної міри усі дисципліни можна розглядати як вивчення концепції або ідеї, але це завдання філософії досліджувати самі основні ідеї, які лежать в основі нашого життя, саму основу нашої реальності. У зв'язку з цим проблема осмислення сутності та практики філософського консультування пов'язана також і з переходом від загальних абстрактних концепцій до конкретних практичних питань людей.

Філософське консультування може використовувати численні механізми: індивідуальне консультування, семінари, лекції, неофіційні бесіди та інші, що пройшли апробацію та є ефективними у різноманітних терапіях.

Філософське консультування спрямоване, щоб допомогти людям застосовувати філософію для вивчення смислів, вирішувати етичні дилеми і поліпшити їхнє життя. Досвід самопізнання і поліпшення через філософські дослідження можуть бути набагато більш корисним для багатьох людей, у багатьох ситуаціях, ніж інші підходи, наприклад, психологічні розвідки про спогади дитинства і сьогоденні настрої.

Підхід філософського радника відрізняється від підходу психотерапевта, і Ш. Шустер визначила цю відмінність наступним чином: «на відміну від багатьох фахівців психічного здоров'я, філософські радники намагаються зрозуміти характер або джерело проблеми клієнта, не ґрунтуючись на апріорному його розумінні» [7, с. 16]. Філософський радник бачить клієнта як приватну особу, а не як приклад загальної парадигми.

Л. Марінофф пояснює, що багато філософських консультацій відносини є короткотривалими, деякі передбачають лише один сеанс. Вони допомагають людям більш ясно мислити про свої проблеми шляхом обміну філософськими ідеями з консультантом [5, с. 35–36]. Таким чином відносини між консультантом і клієнтом у філософському консультуванні є звичайними відносинами. Однак, відносини між консультантом і клієнтом у психотерапії часто сприймається як відносини лікар – пацієнт.

Філософське консультування прагне допомогти клієнтам у досягненні справжності у самопізнанні і діях. Філософське консультування допомагає консультуваному

заглибитися у фундаментальну істину, яка розкривається через ідеї, через пошук універсальних рішень, через пошук у ландшафті, оприлюднених ідей. Правильна позиція терапевта – не пропонувати пацієнту відповіді на сенсожиттєві питання відповідно до їхніх особистих уподобань та смаків, чи почуттів, а заохочувати до самостійного філософського дослідження. У цьому аспекті, на думку Р. Лахава криється фундаментальна розбіжність між психотерапією та філософським консультуванням [4, с. 9–10]. З цієї причини психотерапія і філософське консультування повинно розглядатися як такі, що не перетинаються і взаємодоповнюючі галузі, присвячені різним аспектам життя. З цією метою радник використовує герменевтичні методи розуміння і заохочує клієнтів звертатися до їх самосвідомості через створення персонажа розмови.

Шустер стверджує, що філософський «догляд» може бути транстерапевтичним навіть для людей з дуже дивовижними думками і почуттями, які прагнуть зберігати свої ірраціональні ідеї, без клейма психіатричних діагнозів, які за іронією долі можуть спровокувати подальші його/її помилки [7, с. 8–16].

Філософське консультування не є «лікувальною дисципліною», а так би мовити «навчальною», в якій клієнт є активним учасником. Терапевт є експертом і клієнт стає об'єктом лікування. Ідеал філософського консультування, навпаки, включає в себе взаємності між клієнтом і консультантом, як вони беруть участь в розмові з благотворним наміром. Шустер намагається продемонструвати, що відносини між клієнтом і консультантом діалогічні та діалектичні, а не авторитетні та ієрархічні. [7]. Терапевтичний елемент у філософському консультуванні стосується власних зусиль клієнта, самодослідження клієнта філософських питань. У філософському консультуванні радник часто спонукає клієнта бути для себе власним терапевтом.

Таким чином, філософська рефлексія щодо практики філософського консультування пов'язана поміж іншим і з демаркацією останнього від психотерапії. Це здійснюється через осмислення ролі філософського компонента, визначення мети та завдань філософського консультування, методологію здійснення консультацій.

Список використаних джерел

1. Brown S. The therapeutic status of philosophical counselling // *Practical Philosophy*, 10:1, (web edition, 2011; originally published July 2010). – P.111–120.
2. Cohen E. Philosophical counselling: Some roles of critical thinking // R. Lahav and M. Tillmanns (eds) *Essays On Philosophical Counselling*. Lanham: University Press of America, 1995. – P.121–131.
3. Frankl V. E. On Logotherapy and Existential Analysis // *The American Journal of Psychoanalysis*. – 1958. – №1. – P.28–37.
4. Lahav R. *Philosophical Counselling as a Quest For Wisdom* // *Practical Philosophy*. – March, 2001. – P.6–19.
5. Marinoff L. *Therapy for the Sane: How philosophy can change your life*. – New York: Bloomsbury USA, 2003.
6. Prins–Bakker A. *Philosophy in marriage counseling* // R. Lahav and M. Tillmanns (eds) *Essays on Philosophical Counselling*. Lanham: University Press of America, 1995. – P.135–151.
7. Schuster S. *Philosophical Practice: An Alternative to Psychotherapy and Counselling*, 1999.
8. Segal S. *Disrupted Conventions or Diseased Selves? The Relationship between Philosophical and Psychotherapeutic Forms of Questioning* // *Philosophical Practice*. – 2006. – №2.1. – P.41–55.
9. Stan van Hooft *Philosophy as Therapy*. Deakin University, Melbourne.
10. Zaiser R. *Working on the Noetic Dimensions of Man* // *Philosophical Practice*. – 2005. – №1.2. – P.83–88.

Drobotenko M. O., Ph.D. candidate, doctoral student of department of philosophy at H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Ukraine, Kharkiv), Marushka85@i.ua

Philosophical counseling and psychotherapy: to the methodology of differentiation

The connection between philosophical counseling and psychological therapy is the subject of numerous discussions in the history of philosophical counseling. Differences in approaches to understanding the essence of philosophical counseling are seen in determining the purpose of philosophizing. Thus, philosophical counseling is seen as «studying life», «finding wisdom», a means of avoiding psychological problems, «finding meaning for everyday life». The distinction of philosophical counseling on psychotherapy is possible on the basis of several elements: the purpose, methods, approaches and connection between the client and the counselor. Philosophical counseling is not a «curative discipline», «but rather» educational» in which the client is an active participant. The therapeutic element in philosophical counseling relates to the client's own efforts, self-study of the client's philosophical issues.

Keywords: philosophy, philosophical counseling, psychotherapy, wisdom, philosophical research, meanings.

* * *

УДК 130.2:796

Завальнюк О. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання Факультету фізичного виховання та спорту, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), LanaZav@i.ua

ВИКЛИКИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ДО ІДЕАЛІВ СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Здійснено експлікацію викликів комерціалізації до традиційних ціннісних засад феномену спорту в умовах, коли спорту інкорпорується у складну соціальну динаміку, її економічний вимір, ототожнюючись із явищами моди та гламуру, позбавлених глибинного сенсу спорту як носія олімпійських цінностей, трансформує його ігрову змагальну природу. Виявлено ускладнений характер оцінки загрози комерціалізації спорту у сучасних умовах, коли непрояснений характер носить питання, чи має спорт інтерпретуватись у сучасних дослідженнях в межах традиційних ціннісних канонів, або ж, зазнати оновлення у відповідь на нові соціальні реалії.

Ключові слова: спорт, комерціалізація, глобалізація, цінності спорту, суспільство споживачтва.

Розпочати статтю, на нашу думку, доречно було би з аргументування факту, що всеосяжні процеси комерціалізації дійсно мають статус ініціатора фундаментальних трансформацій моральних засад сучасного спорту (в першу чергу, професійного) та фізичної культури. На нашу думку, дійсно, професійний комерційний спорт функціонує і розвивається не тільки за законами спорту, а й відповідно до закономірностей бізнесу, організованого на спортивному матеріалі. Головна особливість професійного комерційного спорту полягає в тому, що він є одночасно як спортом, так і бізнесом. Відповідно, ускладнений онтологічний статус сучасного спорту (чи є він більше бізнесом, чи все ж, зберігає власну культурну замість в якості соціокультурного феномену, не піддаючись впливам економічних чинників), логічно ініціює проблематизацію питання щодо його поточних аксіологічних пріоритетів – чи зберігає спорт вірність традиціям олімпізму, чи орієнтується на нові ціннісні пріоритети суспільства споживання?

До того ж, наявність у спорті задекларованої вірності гуманістичним принципам ще не гарантує їхнього дотримання у безпосередній соціальній практиці, якщо суспільний попит на гуманізм поступається попиту на комерціалізацію: «Наявні

в спорті можливості для реалізації гуманістичних культурних цінностей не реалізуються автоматично, тим більше в повному обсязі. Залежно від конкретної ситуації, конкретних історичних умов, під впливом різних факторів змінюються зміст, характер, спрямованість, значимість спорту, на перший план виходять його гуманістичні цінності або переважаючими стають антигуманні явища, культурний потенціал використовується в більшій чи меншій мірі тощо» [9, с. 166].

Неозброєним оком видно, що суб'єкти комерційного спорту перебувають в умовах, коли першорядного значення набуває демонстрація видовищних, ефектних дій, а тренувальний процес підпорядковується вирішенню цього завдання. Цьому сприяє соціокультурна ситуація, яку дослідники описують як перехід до суспільства споживання. Відповідний ефект має місце і спортивній сфері: «У більшості розвинених країн світу в даний час сформувалося суспільство споживання, а організаційна професіоналізація і комерціалізація спорту ввели інститут спорту вищих досягнень в індустрію шоу–бізнесу. Головна форма існування спорту вищих досягнень – споживання спортивних видовищних послуг, сфера бізнесу, масової культури і політики» [9, с. 166]. При цьому, виклики комерціалізації спорту є спорідненими із тенденціями глобалізації, які інтенсифікують кількісно та якісно міжкультурну комунікацію, яка окремо становить цікаве проблемне поле. Дослідник Д. Свириденко, наприклад, висуває аргументовану тезу щодо потенціалу мультикультуралізму у зазначеному плані [12, с. 13–14].

Відправною точкою нашого дослідження є теза, відповідно до якої яка комерціалізація виступає потужним носієм викликів ціннісним засадам сучасного спорту. Справді, якщо церемонію відкриття чи завершення Олімпійських ігор дивляться 3–4 мільярди людей, важко уявити, щоб мас–медіа не використовували потенціал спорту в комерційних цілях. Внаслідок цього дати та час проведення змагань з того чи іншого спорту інколи мають за основу не біологічно сприятливу для спортсменів, а бажаний час для телеканалів у найбільш багатих країнах світу, а це призводить до надмірних перенавантажень на спортсменів. Дотичним до цього явищем стала практика багатьох країн «заохочувати чемпіонів» Олімпійських ігор значними грошовими нагородами, а також професіоналізація спортсменів за рахунок відмови від життя звичайної людини.

В результаті спостерігаємо зовні благополучних, «відомих і знаменитих» чемпіонів, у яких приховані від публіки проблеми із сімейним життям, проблеми із здоров'ям, проблеми самотності тощо. «У культурі цього суспільства домінуюче становище став займати гламур, як ідеологія і технологія глем–капіталізму. При цьому необхідно враховувати, що змістовна складова глем–капіталізму корелює із екзистенційно–антропологічними акцентами в спортивній діяльності. Ці акценти фокусно відображають ідеологію гламуру, як магію, чарівність красивого життя, розкоші і успіху. Ідеологія гламуру корелює екзистенціали сучасного спорту, що призводить до трансформування сенс–цілей спортивної діяльності. Так, смисловим змістом сучасного спортсмена часто виступають не буттєві характеристики спортсмена, як індивідуального суб'єкта, а отримання тільки кінцевого результату» [10, с. 211]. Отже, логічно стверджувати,